Oponentský posudek diplomové práce

Název práce:	Didaktické zpracování tématu Moskva a jeho využití ve výuce ruského jazyka
Autor:	Bc. Miriam Fojtíková
Studijní program:	N7504 Učitelství pro střední školy
Studijní obor:	Učitelství pro střední školy – ruský jazyk a literatura Učitelství pro střední školy – německý jazyk a literatura
Vedoucí práce:	Mgr. Miroslav Půža, Ph.D.

V předkládané práci se diplomantka chtěla, podle zadání, soustředit především na tvorbu didaktických materiálů spojených tematicky s Moskvou, určených pro studenty ruského jazyka všech stupňů studia. Východiskem jí měla být obsahová analýza současných učebnic ruského jazyka a do práce chtěla zahrnout i své osobní zkušenosti, které získala během stáže v Ruské federaci. Práce je psána česky, veškerá použitá literatura je důsledně citována.

V úvodu autorka podrobně objasňuje důvody, proč si dané téma zvolila. Souhlasím s jejím názorem, že by se student cizího jazyka především neměl bát komunikovat, dělat chyby a ptát se. Mnozí učitelé ruského jazyka, kteří dnes patří ke střední generaci, v dobách svého studia snad až příliš často pociťovali výuku ruštiny jako výklad nějakého orákula, otevírání magických průzorů do prostoru pro zasvěcené, něco, co nemůže svým rozumem obsáhnout a pochopit. Otázka výuky reálií v rámci výuky jazyka je v současné době znovu široce diskutována, moje stanovisko zní: Pokud vůbec tzv. reálie vyučovat, tak jedině v rodném jazyce studenta. Jinak se opět dostáváme do bludného kruhu matrjošek, častušek, kokošníků, burlaků a svérázu čajepití… Pokud se jedná o reálie, pokročilý student cizího jazyka by si měl, podle mého názoru, především umět poradit s problémem, jak vysvětlit reálie spojované se rodným jazykem cizinci. Na seznámení s reáliemi v současné době postačí studentovi, který **důkladně zvládl** základy cizího jazyka, osobní aktivita a zkušenost, knihovny, internet a vlastní kritický rozum.

Oceňuji, že se diplomantka teoretickým otázkami hlouběji zamýšlí ve druhé kapitole, v níž se soustředila především na kritické posouzení vzdělávacího programu obsahově a jazykově integrovaného vzdělávání „CLIL“. V kapitole *„Cizí jazyk x mateřský jazyk ve výuce cizího jazyka“* rozhodně stojí za úvahu otázka míry jazykové imerze ve vzdělávání. Nesdílím autorčino stanovisko, že výuka reálií v rámci cizího jazyka by měla probíhat **vždy** /s. 17/ v cílovém jazyce, domnívám se, že konkrétní formy práce vyučujícího determinuje celá řada didaktických proměnných (didaktický cíl, jazykový materiál, časový faktor, „individualita“ skupiny atd.), ale názor diplomantky respektuji. Kapitola *„Materiální didaktické prostředky – učební pomůcky a didaktická technika“* vychází z klasifikace cílů ve vyučovacím procesu, podává přehled materiálních didaktických prostředků a přechází k otázkám spojeným s vlastní tvorbou výukových materiálů. Pátá kapitola se zabývá obecnými principy při tvorbě pracovních listů /PL/ a tvorbou PL při výuce reálií. V kapitole *„Styly učení“* se diplomantka opírá o výzkumné práce, které zkoumají percepční reference, podrobněji charakterizuje tzv. vizuální, auditivní a kinestetický typ. Opět se jedná o polemické vědecké otázky, které, bohužel, přitahují hejna *„vulgarizujících hauzírníků“* jak lampa noční hmyz (vulgární podoba NLP – neurolingvistického programování, Slivova metoda kontroly mysli, výzkumy JAV, atd. atd.). Následuje kapitola *„Strategie učení“*, v níž autorka stručně charakterizuje paměťovou, kognitivní, kompenzační, metakognitivní, afektivní a sociální strategii a jejich účel při učení se cizímu jazyku. Škoda, že vysokoškolský student o nich začasté nemívá v prvním ročníku studia ani ponětí a nedokáže je efektivně uvědoměle využívat. V osmé kapitole se konečně čtenář dozví, že využití reálií v učebnici *Радуга по-новому I* je nedostačující (s. 36). Podle mého názoru především nebyla témata z oblasti reálií do zmiňovaná učebnice šťastně vybrána, jak z hlediska informativního (Vysockyj? Proč? Sám jsem byl již před několika lety svědkem na jedné prestižní střední škole, jak ušiderocí „emotivní“ zpěv Vysockého, při vší úctě k jeho věčné památce, vyvolával u studentů salvy smíchu.), tak z hlediska neúměrné složitosti jazykového materiálu (Zařazení *„Песни о друге“* do čtvrté lekce? Složité. Historka o původu předků M. I. Lomonosova? Složité. Anekdoty o slavných vůbec nepovažuji za vhodný jazykový materiál, byť pro někoho, zpravidla však ne studenta, mohou být i poměrně

zábavné.). V kapitole deváté – *„Doplnění 1. a 2. lekce učebnice Радуга по-новому 1 o reálie a pracovní listy“* – se konečně autorka dostává blíže k tématu, bohužel od tohoto momentu začíná úroveň práce výrazně klesat. Není mi zcela jasné, proč v jednotlivých podkapitolách uvádí všeobecně známé informace *„o Rusku a hlavním městě“*, obyvatelstvu Ruska, obyvatelích Moskvy (tam se objevuje ona v anotaci avizovaná osobní zkušenost), jménu po otci (Jak souvisí s tématem Moskva? Čím rozšiřuje obsah učebnice Raduga, možná snad o výklad historie *„otčestva“*) v češtině. Představují texty úvodních podkapitol již samotný učební materiál? Jedná se o texty určené pouze učitele? Jakým způsobem by měly být informace v nich obsažené prezentovány? Jak souvisejí s materiálem *„Pracovní list č. 1 – Rusko“*, obsahujícím mapku RF a 5 zjišťovacích otázek? Následuje *„Pracovní list č. 2 – „Отчество“ (s. 41)*. V pokynu *„Попробуйте сделать своё отчество“* považuji za nevhodné použití slovesa *„сделать“*, vhodné by bylo použít sloveso *„образовать“*, ve slově *„доч“* chybí měkký znak, rozkazovací způsob druhé osoby singuláru slovesa *„ответить“* je *„ответь“*, nikoliv *„ответи“*, nevhodně je použito slova *„заранее“* místo *„в прошлом“* v otázce *„Как обратимся к ...?“* by bylo vhodnější použít sloveso nedokonavého vidu. Dotazy směřované k tomu, kdy se patronymikum poprvé objevilo v písemné podobě a kdo a od koho patronymikum dříve dostával, považuji z didaktického hlediska za typickou cimrmanovskou *„zabudku“*, tj. materiál určený k povinnému zapomnění. Desátá kapitola – *„Doplnění 3. lekce učebnice Радуга по-новому 1 o reálie a pracovní listy“* – je uspořádána obdobně. Nejprve je uvedena poměrně rozsáhlá podkapitola *„Hlavní město Ruské federace – Moskva a její historie“*, následuje *„Pracovní list č.3 – historie Moskvy“*, obsahující cvičení zaměřené na práci se slovníkem, text určení ke čtení a překladu *„Основание Москвы“* a obrázek s historickým výjevem, který mají žáci popsat. Abych pravdu řekl, ani já sám bych nedokázal určit (snad jen podle uvedeného internetového odkazu), ke kterému historickému období se uvedený výjev vztahuje. Podle staveb z bílého kamene v pozadí bych tipoval na Ivana Kalitu, podle množství vojska na Dmitrije Donského. Text o založení Moskvy obsahuje několik chyb: chybí čárka po slovu *„выиграл“*, ve slově *„болшой“* chybí měkký znak. 6. pád slova *„встреча“* má mít koncovku *–е*, nikoliv *–и*. Předposlední kapitola – *„Doplnění 7. lekce učebnice Радуга по-новому 1 o reálie a pracovní listy“* je věnována možnostem trávení volného času v Moskvě, památkám (Kreml, Rudé náměstí a jeho okolí, Manéžní náměstí, Divadelní náměstí, Chrám Krista Spasitele, Novoděvičí klášter a hřbitov). Obsahuje *„Pracovní list č. 4 – Достопримечательности Москвы“*. Také v něm jsou obsaženy chyby – *„представ“* místo *„представь“*, *„сибе“* místo *„себе“*, *„покажеш“* místo *„покажешь“*.

Diplomantka uvádí v závěru: *„Aplikovaná část diplomové práce se věnuje samotné Moskvě a okrajově i Ruské federaci. Při volbě tématu jsem se domnívala, že tato část bude jednodušší než ta teoretická. Nicméně tomu tak nebylo.“* Při čtení textu je to, bohužel, jasně patrné. Student se nemusí bát dělat chyby, diplomant po pěti letech vysokoškolského studia ruštiny by se však ve své závěrečné práci bez chyb obejít měl.

Navrhované hodnocení:

V Hradci Králové 18. 8. 2015 Mgr. Petr Kotyza